

Protokoll

2019-05-13

Kommunstyrelsen

Dnr KS 2019/331

§ 104 Yttrande på SOU 2018:74 Lite mer lika. Översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting

Finansdepartementet har gett kommunen tillfälle att yttra sig över betänkandet. Yttrandet ska vara departementet tillhanda senast 17 maj 2019. Regeringens uppdrag till utredaren Håkan Sörman har varit att utreda och uppdatera kostnadsutjämnningen – dvs en delmängd av den kommunalekonomiska utjämnningen. I direktiven anges att översynen ska överväga om det nuvarande systemet i tillräcklig grad fångar upp större samhällsförändringar och med anledning av detta eventuellt föreslå förändringar i de delmodeller som finns, nya delmodeller eller om delmodeller ska utgå. I uppdraget ingick också att analysera möjligheterna att förenkla utjämnningen. Kostnadsutjämnningen har som syfte att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och landsting att kunna tillhandahålla sina invånare service oberoende av opåverkbara strukturella förhållanden. Kostnadsutjämnningen är solidariskt finansierad inom kommunsektorn och denna del av den kommunalekonomiska utjämnningen finansieras alltså inte av staten. Under större delen av 1900-talet har de svenska kommunerna och landstingen fått någon form av statligt bidrag i syfte att utjämna skillnader i ekonomiska förutsättningar. Ett utjämnningssystem i egentlig mening infördes dock först år 1966. Större justeringar i utjämnningssystemet har under senare år skett 1993, 1996, 2005 och (efter 2011 års utredning) 2014.

Våra sammanfattande synpunkter om förslagen för kommuner:

- Förslaget om en ny verksamhetsorienterad modellstruktur med nio delmodeller är i stort sett positivt (p 5.3).
- Lönekostnader, som föreslås kvarstå som faktor men inkluderas i de olika delmodellerna, anser vi dock helt bör tas bort som ett utjämningsinstrument.
- En ny metod för skillnader i förskola och fritidshem som inkluderar nya faktorer gällande socioekonomi, gleshet och minskning av antal barn välkomnas (p 7.2).
- Förskoleklass och grundskola (p 7.3) tillstyrks.
- Förslaget för gymnasieskolan tillstyrks i huvudsak (p 7.4).
- Den föreslagna nya delmodellen för kommunal vuxenutbildning tillstyrks (p 7.5).
- Den föreslagna nya delmodellen för IFO tillstyrks, med undantag för variabeln ”flerfamiljshus” (p. 7.6).
- Förslagen om äldreomsorg tillstyrks (p.7.7)
- Förslagen till modellerna ”Infrastruktur och skydd” samt ”Kollektivtrafik” tillstyrks.

Protokoll

2019-05-13

Kommunstyrelsen

- Verksamhetsövergripande kostnader (nytt förlag) tillstyrks (p 7.9).
- Det är viktigt att förslaget om införandebidrag genomförs.

Övergripande anser Hagfors kommun att det är positivt att kostnadsersättningar uppdateras till dagens nivå, och indexeras så långt möjligt. Att nivåer legat stilla sedan 1990-talet är djupt otillfredsställande, särskilt som en av kostnadsutjämnings principer är att "den ska baseras på aktuella och tillförlitliga data". Två års eftersläpning kan accepteras, men allt därutöver bör elimineras. Utredaren har tacksamt observerat detta, men i liggande förslag kvarstår ändå parametrar som uppdateras mera sällan.

Kap 6: Socioekonomi, gles bebyggelse och löner

Vi instämmer i resonemanget och motiven för utjämning för socioekonomiska skillnader i stället för härkomst. Det är också nödvändigt att glesbygdsvillkoren beaktas i utjämningsarbetet, vilket också föreslås av utredaren.

6.4 Merkostnader för skillnader i lönenivå (s 155 ff)

Utredaren identifierar ett antal brister i lönekostnadsmodellen, men anser ändå att modellen bör finnas kvar och uppdateras. Hagfors kommun menar att trots att modellen bara är påverkbar till viss del – exempelvis ingår i dagens modell en beräkning av taxeringsvärden för småhus – är det ändå så, att höga lönenivåer kompenseras. Idag är det kompetensbrist och hög efterfrågan på välfärdspersonal i hela landet.

Vi tycker inte att det är rimligt att kommuner som har löneindex under 100 ska betala en avgift, som fördelas till kommuner med ett index därutöver. Det tycks också vara en av de faktorer som är svår att hålla aktuell; nuvarande lönekostnadsandelar bygger på 15 år gammal data. Förslaget (tabell 6.7) skulle för kommuner innebära, att storstäder och storstadsnära kommuner blir bidragstagare och alla andra kommuner blir betalare. Danderyd är den kommun som skulle få högst positivt utfall.

Hagfors kommun förordar att lönekostnader för kommuner tas bort helt som ett utjämningsinstrument.

7 Kostnadsutjämning för kommuner

7.2 förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg

Hagfors kommun tillstyrker alla komponenter i förslaget. Särskilt bra är de tre nya komponenterna och ambitionen om indexering av nivåerna. De 40 miljoner kronor som föreslås fördelas för merkostnader i glesbygd är mycket välkomna. Vi noterar att utredaren tycker att "beloppet är litet" (s 175). Hagfors kommun har inget att invända mot högre nivåer.

Protokoll

2019-05-13

Kommunstyrelsen

7.3 Förskoleklass och grundskola

Hagfors kommun tillstyrker även förslagen i denna delmodell. Det är högst angeläget att beloppsnivåerna framledes hålls aktuella. Beträffande det riktade statsbidraget med socioekonomisk profil, som avses permanentas och ligga utanför utjämningen, anser Hagfors kommun att bidraget borde ligga i modellen. Generellt har små kommuner starkt begränsade resurser för att söka riktade statsbidrag. Erfarenhetsmässigt vet vi att många kommuner därför avstår helt från att söka. Hagfors kommun anser det inte vara rimligt att någon enda kommun tvingas avstå att göra detta på grund av begränsade administrativa resurser.

7.4 Gymnasieskola

Hagfors kommun tillstyrker förslaget. Vi är dock tveksamma till förslaget uppdrag till Skolverket om att årligen samla in budgeterade kostnader och antal elever på IV från kommunerna. Det innebär ett merarbete. Vi hoppas att det finns något annat sätt att uppdatera genomsnittskostnaden det gäller, vilket i sig är angeläget. Ett bra alternativ presenteras på sid 204, som bygger på en fastställd kostnad som räknas upp årligen. Vi utgår från att det är den faktiska kostnaden, inte budget, som används. Vi ser det som positivt med korrigeringen nedåt av gymnasieskolors storlekar i modellen.

7.5 Kommunal vuxenutbildning

Hagfors kommun tillstyrker den nya delmodellen.

7.6 Individ- och familjeomsorg

Hagfors kommun föreslår följande beträffande det nya förslaget:

1. Tillägget för beräknade lönekostnadersättningar slopas.
2. Variabeln ”andel boende i flerfamiljshus byggda 1965-1975” ändras till ”andel boende i flerfamiljshus med hyresrätt byggda 1965-1975”.

Vi anser att dyra bostadsrätter, där människor med god ekonomi bor, inte ska ligga till grund för utjämningen av IFO-kostnader. Däremot måste givetvis hyreshusen göra det under rådande boendestruktur. Vi inser att denna detalj inte är särskilt tung i sammanhanget, men när systemet reformeras kan även detta rättas till.

Hagfors kommun tillstyrker i övrigt förslaget. Det är positivt med förnyelse av variablerna, så att påverkansmöjligheterna minimeras.

7.7. Äldreomsorg

Hagfors kommun tillstyrker förslaget. En ny komponent för hemtjänst i glesbygd välkomnas särskilt, liksom att ålderstigna komponenter uppdateras. Det är beklämmande att exempelvis milersättningen i dagens system bygger på 2009 års

Protokoll

2019-05-13

Kommunstyrelsen

prisnivå (s 229). Hög tid för uppdatering, oavsett vad som i övrigt händer med utredningens förslag. Beträffande utfallet av förslagen konstaterar utredaren att ”mer än hälften av förändringen (-560 milj kr) förklaras av att lönekostnadsutjämnningen...inkluderats...”. Hagfors kommun förordar som sagt att lönekostnadsfaktorn tas bort.

7.8 Infrastruktur och skydd

Hagfors kommun tillstyrker den nya delmodellen.

7.9 Verksamhetsövergripande kostnader

Hagfors kommun tillstyrker den nya delmodellen

Handlingar i ärendet

Kommunchef Jan Liljas skrivelse, 2019-05-06

Remiss från finansdepartementet SOU 2018:74 Lite mer lika. Översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting

Beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom kommunchefens yttrande.

Beslutet skickas till

fi.remissvar@regeringskansliet .se